

De geschiedenis van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam

deel 13 Een nieuwe naam (1980-1983)

J.G.B. NIEUWENHUIS*

De voorzitter had inmiddels contact gelegd met de vrijwilligers vacaturebank. Mensen die een uitkering ontvingen krachtens één der sociale verzekeringswetten konden op vrijwillige basis werk aanvaarden bij een non-profit instelling. Twee personen waren bereid een volle 40-urige werkweek in het museum te aanvaarden, namelijk de leden H.L. Strack en H. van der Werf. Voorts zou de heer R. Vermeulen, werkloos personeelsconsulent, op parttime basis de relatie tussen de werknemers in het museum onderzoeken en functiebeschrijvingen maken. Op 20 november vond wederom een ledenvergadering plaats, tijdens welke het bestuur werd uitgebreid met drie personen, de heren F.J.A. Slieker, F. van Bommel en G.D. van Melzen. Het voltallig bestuur bestond nu uit zeven personen. De 'adviescommissie voor de collecties' bracht een tussentijds rapport uit en ing. B.J. van Vondel presenteerde een opnamerapport van een bouwtechnisch onderzoek van het dioramagebouw. Tenslotte werd op 18 december nog een bespreking gehouden met het bestuur van de Diergaarde, waarbij de jaarlijkse contributie werd vastgesteld op 50 gulden waarbij 80% ten goede zou komen aan de Vereniging. Verder werd besloten om vier keer per jaar bijeen te komen.

In verband met de overdracht per 1 januari 1981 ontwierpen De Waay en Karels een nieuw concept-contract met de Diergaarde dat echter nooit tot uitvoering zou komen. Inmiddels was de gehele inhoud van het houten gebouw naar het dioramagebouw overgebracht. Bij het gereed maken van

het gebouw had zich nog een incident voorgedaan: De Waay en Hamstra hadden, om ruimte te scheppen, zonder overleg het enig nog bestaande diorama (dat eigendom was van de Diergaarde) afge-

broken en verwijderd. Hierover ontstond ruzie met Diergaardedirecteur Van Dam. De Vereniging mocht achteraf blij zijn dat ze geen schadevergoeding moest betalen.

OPENING VAN DE TENTOONSTELLING 'KLEINE BEESTJES, GROTE GEVOLGEN' DOOR DR. W. BACKHUYS (STAAND) OP 28 FEBRUARI 1981 TER GELEGENHEID VAN DE HEROPENING VAN HET MUSEUM IN HET DIORAMAGEBOUW. LINKS MUSEUM-ASSISTENT R.E. HAMSTRA EN RECHTS DRS. R.M. DE WAAY (VOORZITTER).
[FOTO: GEMEENTEARCHIEF ROTTERDAM]

EEN ONDERONSJE TIJDENS DE OPENING OP 28 FEBRUARI 1981. VAN LINKS NAAR RECHTS: G.J. GULDEN (LID), A.J. KARELS (BESTUURSLID) EN A.F. DE JONG (BESTUURSLID).
[FOTO: GEMEENTEARCHIEF ROTTERDAM]

*[J.G.B. Nieuwenhuis is oud-collectiebeheerder, erelid en nog steeds archivaris van de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam]

Collectiebeheerders

In januari 1981 verscheen het rapport van de adviescommissie voor de collecties. Hierin werd voorgesteld het collectieadviseurschap op te heffen en hiervoor in de plaats collectiebeheerders te benoemen die tezamen de collectieraad zouden vormen. De collectiebeheerders zouden samenwerken onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Verder moest er een museumbeheerder komen, een soort bedrijfsleider. Ook een educatief medewerker was gewenst. Ook zou het wenselijk zijn een tentoonstellingswerkgroep en een educatieve werkgroep in te stellen. Als bijlagen van het rapport waren een organisatieschema en diverse taakomschrijvingen bijgevoegd. Er werd besloten dit rapport op de ledenvergadering van 21 maart te behandelen. Inmiddels was de voorzitter van het Diergaardebestuur prof. dr M.W. van Hof afgetreden en opgevolgd door J.S.C. Schoufour. Het was voor mij een aangename verrassing mijn oude schoolmakker van het Rotterdamsch Lyceum in deze functie terug te zien. Ook had Diergaardemedewerker dr L.E.M. de Boer sedert 1 januari van dat jaar geen zeggenschap meer over het wetenschappelijk beheer van het museum.

Ook tentoonstellingen

Op 28 februari werd de tentoonstelling 'Kleine beestjes, grote gevolgen' geopend door de vroegere conservator dr W. Backhuys. Deze tentoonstelling, die tot augustus zou lopen, trok in totaal 60.000 bezoekers. Op 21 maart werd de algemene ledenvergadering gehouden waarin het rapport van de 'adviescommissie voor de collecties' ter sprake kwam. Er werd bepaald dat het collectieadviseurschap werd opgeheven en vervangen door collectiebeheerders die door het bestuur werden benoemd. Zij zouden tezamen de Collectieraad vormen. Hiermee werd de adviescommissie opgeheven en de resterende zaken overgedragen aan de Collectieraad. Voorts werd voorgesteld een educatieve/tentoonstellingswerkgroep in te stellen. Namens het bestuur hadden F. van Bommel en G.D. van Melzen

zitting in deze groep samen met H. van der Werf als museummedewerker. De door de Diergaarde voorgestelde contributieregeling ontmoette vele bezwaren bij de leden. Men vond een bedrag van 50 gulden veel te hoog en was bang dat daardoor het ledenbestand zou teruglopen en er geen nieuwe leden meer bij zouden komen. Nadat enige voorstellen, zowel van de leden als van het bestuur waren verworpen, werd besloten dat het bestuur nog eens zou gaan praten met de Diergaarde.

Poortbriefjes en ander ongemak

Hoewel er regelmatig gesprekken plaats vonden tussen beide besturen die doorgaans in goede harmonie verliepen, werd het langzamerhand duidelijk, dat de aldaar gemaakte afspraken door de directeur van de Diergaarde niet altijd

ter harte werden genomen, sommigen spraken over 'doelbewuste tegenwerking!'. Steeds waren er problemen met de toegangsregeling. Kwam er bijvoorbeeld iemand een aanwinst brengen, dan moest hij in het bezit zijn van een door de directeur getekend toelatingsbewijs, een zogenaamd poortbriefje. Hierdoor bleven natuurlijk de wrijvingen bestaan en werden de verhoudingen er niet beter op.

'De Brug'

Tijdens de bovengenoemde ledenvergadering werden er nog enkele belangrijke stukken genoemd. Zo werd door de Stichting Bevordering van Volkskracht een bedrag toegezegd van f 8000,- voor het

'DE BRUG', OPVOLGER VAN 'INFORMATIE BULLETIN' (1981). [ARCHIEF NATUURMUSEUM ROTTERDAM]

aanbrengen van zonwering aan het Dioramagebouw (het gebouw was een broeikas) en van het Anjerfonds werd een bedrag van f 4000,- ontvangen voor de aanschaf van herbariumdozen. Op 3 april werd met het Gemeentearchief Rotterdam een overeenkomst gesloten voor het in bewaring geven en inventariseren van het verenigingsarchief. In de bestuursvergadering van 22 mei werd mr R. Vis tot juridisch adviseur en ing. B.J. van Vondel tot bouwkundig adviseur benoemd. Inmiddels had de redactiecommissie de uitgave van het Informatie-bulletin gestaakt en een nieuwe uitgave voorbereid onder de naam 'De Brug', uitgevoerd in A5-formaat met een gekleurde kaft naar ontwerp van G.D. van Melzen, met een afbeelding van de (destijds) nieuwe Willemsbrug en twee Molukkenkreeften.

'POORTBRIEFJE' VAN 1 NOVEMBER 1981. [GEMEENTEARCHIEF ROTTERDAM]

MR R.VIS, BENOEMD TOT JURIDISCH ADVISEUR IN 1981. [FOTO: HANS PATLIST]

Tijdens de ledenvergadering die op 3 oktober werd gehouden, werd mededeling gedaan van het overlijden op 8 september 1981 van het erelid en oud-conservator H. Landsman, die vele jaren zijn beste

krachten aan het museum had gegeven. Voorts bleek de voorzitter wegens gezondheidsredenen te zijn afgetreden en ook had A.J. Karels het bestuur verlaten omdat hij het niet eens was met het gevoerde personeelsbeleid. De voorzitter ad-interim F.J.A. Sliker deelde vervolgens mede dat de collecties thans verzekerd waren voor een bedrag van 1,3 miljoen gulden. Op een vraag van mr A. Loeff hoeveel door de verzekering was uitgekeerd voor de gestolen vogels en zoogdieren antwoordde de voorzitter dat slechts een bedrag van 10% van de totale waarde was uitgekeerd wegens onderverzekering, aangezien de verzekerde waarde van de totale collectie toen slechts f 160.000,- bedroeg. Ondanks herhaald aandringen van de verzekeringsmaatschappij had de Diergaarde de waarde helaas nooit verhoogd.

Contributie

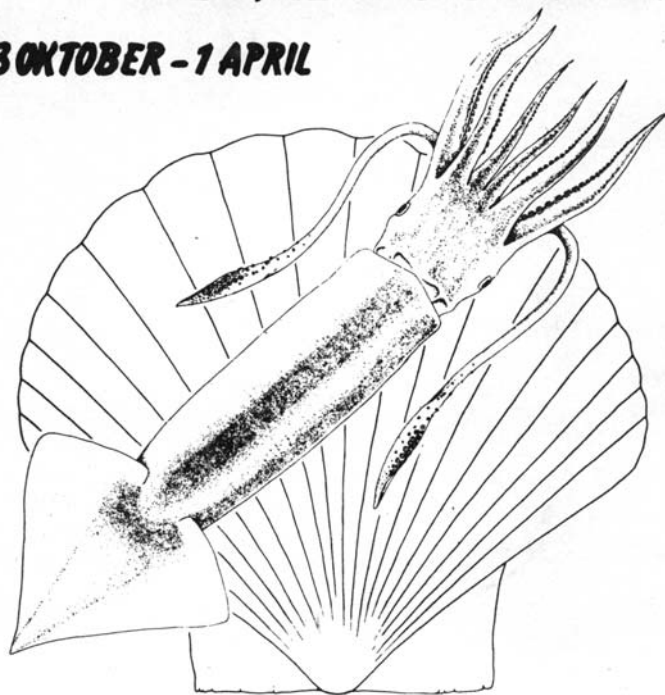
Aangezien zich niemand had gemeld voor de bestaande vacatures werd uiteindelijk F.J.A. Sliker tot voorzitter gekozen. Een andere belangrijke zaak was de contributieregeling. Het bestuur had nogmaals met de Diergaarde gepraat en thans zou deze regeling worden: f 30,- per lid zonder toegang tot de Diergaarde en f 10,- voor huisgenootleden. Het lidmaatschap met toegang tot de Diergaarde werd f 50,- waarvan 20% aan de Diergaarde moest worden afgedragen. De bedragen zonder toegang kwamen geheel ten bate van de vereniging. Op een vraag hoe gewone leden dan de Diergaarde binnen moesten komen, luidde het antwoord: alleen met een (betaald) toegangkaartje van de Diergaarde of op speciale (telefonische) afspraak. Er werd nog geen beslissing door de leden genomen. Voorts werd besloten over te gaan tot opheffing van de 'oriëntatiecommissie', waarvan de taken waren overgenomen door de educatieve/tentoonstellingswerkgroep. Vervolgens werd de redactiecommissie omgezet in een redactie. Drs C. Menkhorst werd benoemd tot financieel adviseur. Na deze vergadering werd de nieuwe tentoonstelling 'Weekdieren .... een klasse apart' geopend door dr E. Gittenberger, conservator van de afdeling

DE TENTOONSTELLING
'WEEKDIEREN...EEN KLASSE
APART', 1981.
[FOTO: ARCHIEF
NATUURMUSEUM ROTTERDAM]

WEEKDIEREN.... EEN KLASSE APART

3 OKTOBER - 1 APRIL

OMSLAG VAN DE GIDS BIJ
DE TENTOONSTELLING
'WEEKDIEREN...EEN
KLASSE APART', 1981.
[ARCHIEF NATUURMUSEUM]

Mollusca van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. Als aanwinsten in dit jaar werden vermeld de aankoop van een collectie strontianiet-mineralen voor een bedrag van f 350,- en de schenking van een partij schelpen en boeken van J.A. Schravenzande, het herbarium Hoek alsmede een groot aantal boeken uit de nalatenschap van dr Betrem.

Op de buitengewone ledenvergadering van 14 november werden de ontwerpstatuten behandeld volgens een ontwerp van drs C. Menkhorst en mr R.Vis. Het voorgaande ontwerp was verouderd en moest worden herzien in verband met het vervallen van de functie van de gemeentelijke vertegenwoordiging in het bestuur. De nieuwe statuten werden puntsgewijs besproken en tenslotte

goedgekeurd, waarna ze voor een notaris konden worden gepasseerd. Hierna was de contributieregeling aan de orde en werd het voorstel uit de ledenvergadering van 3 oktober geaccepteerd. Verder werd het Fonds Bijzondere Activiteiten opgeheven en in de nog bestaande vacature werd ing. B.J. van Vondel tot lid van het bestuur gekozen. Hierna volgde nog een lezing van G.D. van Melzen over Palynologie.

1982: nieuwe naam

Op de ledenvergadering van 3 april 1982 deelde het bestuur mede dat museumassistent R.E. Hamstra door de Diergaarde was ontslagen. Vervolgens werden de financiën uitvoerig behandeld. Om de gelden van de vereniging en het museum uit elkaar te houden werd er een afzonderlijke penningmeester benoemd voor de museumfinanciën in de persoon van B.J. van Vondel. De abonnementen en de verzekeringspremie werden uit het Hulpfonds betaald. Verder deelde de voorzitter mede dat op 2 april de nieuwe statuten voor notaris Esser waren gepasseerd. De naam van de vereniging was daarmee gewijzigd in Vereniging Natuurhistorisch Museum Rotterdam N.M.R. Het 'tot oprichting en instandhouding van' werd daarmee uit de naam geschrapt. Het bestuurslid F. van Bommel had zich teruggetrokken uit het bestuur en werd vervangen door L.A. Man in 't Veld. Nu er een nieuwe contributieregeling en nieuwe statuten waren gemaakt zou getracht worden een nieuwe beleidsnota op te stellen met het oog op het verkrijgen van de provinciale status. Hopelijk zou dan op de najaarsvergadering de ontwerp-beleidsnota aan de leden kunnen worden voorgelegd. Vervolgens vroeg het bestuur goedkeuring van het nieuwe ruil- en uitleenreglement dat was opgesteld door een speciale commissie uit de Collectieraad. De vergadering ging er mee akkoord. Voorts werd een commissie ingesteld voor het samenstellen van een nieuw huishoudelijk reglement. Leden waren J.G.B. Nieuwenhuis, R. Vis en H. van der Werf. G.D. van Melzen zou optreden als adviseur met betrekking tot de bibliotheek omdat de commissie ook een nieuw bibliotheekreglement zou

opstellen. Ook werd er een nieuwe lidmaatschapskaart gedrukt naar ontwerp van L.A. Man in 't Veld.

Op 19 april werd de tentoonstelling 'Zwerfstenen, stenen met een verleden' geopend, waarvoor een uitgebreide gids werd vervaardigd door G.D. van Melzen, die als boekje verscheen. Hiervoor werd subsidie ontvangen van Volkskracht en het Anjerfonds, elk voor een bedrag van f 2500,-. Op 6 november werd de tentoonstelling 'Fossielen komen tot leven' geopend door drs J. de Vos, paleontoloog verbonden aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden.

Beroering in het Trefcentrum

Op 28 maart 1983 werden de statuten van het Hulpfonds gewijzigd en gepasseerd voor notaris Esser. De nieuwe naam van het fonds werd nu 'Stichting Rotterdams Natuurhistorisch Fonds'. In maart verscheen ook een concept-bibliotheekreglement. Op 20 april werd de algemene ledenvergadering gehouden in het Trefcentrum aan de Westersingel te Rotterdam. Toen de voorzitter de vergadering opende constateerde hij tot zijn verbazing dat zich een geroyeerd lid in de zaal bevond. Dat zorgde voor de nodige beroering, maar uiteindelijk werd er toch nog vergaderd. Op een vraag waarom de subsidie van Volkskracht voor de zonwering nog niet was gebruikt, luidde het antwoord, dat dit moest samenvallen met een totaal zonweringprogramma van de Diergaarde, waarbij ook nog de Welstandscommissie moest worden geraadpleegd. Ook kwam het leegstaande gebouw van de Gemeentebibliotheek aan de Grote Markt, waarvoor het museum kandidaat was, nog ter sprake. Dit kon helaas niet doorgaan vanwege de te hoge huur die neerkwam op een bedrag van circa f 300.000,- per jaar. Voorts deelde de voorzitter de aanwezigen mee, dat de verenigingspenningmeester (J.G.B. Nieuwenhuis [red.]), na een bestuurs-

periode van tien jaar, wenste af te treden. De voorzitter bedankte hem uitvoerig voor het vele werk dat hij in al die jaren had gedaan en sprak de hoop uit dat hij als archivaris nog vele jaren de vereniging en haar bestuur zou willen assisteren. In zijn plaats werd benoemd G.J. Gulden. Aan de orde kwam verder de concept-beleidsnota die na enige discussie door de vergadering werd goedgekeurd en in een definitieve nota kon worden omgezet.

'Rivier en land'

Op 4 juni werd de tentoonstelling 'Rivier en land' geopend door drs H. Hoogenhout. In de tweede helft van het jaar werd van de Diergaarde bericht ontvangen dat de vacature Hamstra wegens bezuiniging kwam te vervallen. Dit had tot gevolg dat er geen enkele betaalde kracht meer in het museum aanwezig was en men voortaan uitsluitend moest werken met vrijwilligers. Zo langzamerhand begon er dan ook een verkoeling op te treden tussen het verenigingsbestuur en het bestuur van de Diergaarde. Van G.D. van Melzen werd een schenking ontvangen van een collectie mineralen en gesteenten. Aan L.A. Man in 't Veld werd gevraagd een portret te schilderen van oud-conservator H. Landsman.[]

wordt vervolgd

OMSLAG VAN HET BOEKJE
VAN G.D. VAN MELZEN
GETITELD 'ZWERFSTENEN,
STENEN MET EEN
VERLEDEN' (1982), GIDS
BIJ DE GELIJKNAMIGE
TENTOONSTELLING.
[ARCHIEF NATUURMUSEUM
ROTTERDAM]